

PULP FICTION

Quentin Tarantino filma očitno ne more peljati po normalni kronološki poti — če ga le režira sam. V prvcu **Reservoir dogs** je nazorno pokazal, kako s premišljeno razporeditvijo posameznih sekvenc iz suhoparne zgodbe lahko narediš briljantno montažno in narativno ekstravaganco. Podoben postopek je Tarantino uporabil tudi pri letošnjem kanskem zmagovalcu, le da ga je še ustrezno nadgradil. Tri zgodbe, en film, vendar ne omnibus. V zadnjem času se zaradi že skorajda oguljene fraze, da so »vse velike zgodbe že povedane«, nekateri režiserji zatekajo k multipliciranju narativnega toka pripovedi. Pustimo ob strani preproste forme, ko avtorji več zgodb preprosto kronološko zlepijo in jih po vrsti zav-

tijo gledalcu (npr. Jarmuschov **Mystery train**). Letos smo že videli Resnaisov **Smoking/No Smoking**, ki je dosedaj najbolj radikaliziral, ne toliko montažno, kot predvsem narativno formo, vendar je na tej točki treba opozoriti na bistveni razloček, ki loči Resnaisovo nepregledno število zgodb (oz. možnih zaključkov) od montažne forme v filmu **Pulp Fiction**. Resnais namreč začne iz enega izhodiščnega dogodka, ki ga potem razveja na dvanajst možnih zaključkov, Tarantino pa stori ravno obratno: iz začetne zmede, ko je del percepcije treba usmeriti tudi na čisto praktično vprašanje, kam namreč kateri del filma spada, nam skozi dve uri in pol (še preden sem videl film, sem se zgrozil ob misli na dve in pol urno nategovanje) zgodbo pripelje do iste izhodiščne točke, ki smo je bili deležni na začetku filma. **Pulp Fiction** je kro-

gotok, otroški tobogan, in Tarantino nas na koncu prepriča, da pravzaprav nismo gledali treh zgodb, temveč le eno, ki je združevala tri incidente: 1. John Travolta je mali gangster, ki ima nalogo, da v odsotnosti šefa (Ving Rhames) čuva in zabava njegovo dekle Umo Thurman.

2. Bruce Willis kot boksar ne izpolni naročila mafijskih šefov. Namesto, da bi izgubil dvoboj, raje stavi sam nase in pobegne.

3. Harvey Keitel znova nastopa kot »čistilec«, saj mora v slabi uri, preden se vrne Tarantinova žena, poskrbeti, da se odstrani truplo in očisti s krvjo poškopljene avto, ki sta ga zasvinjala Travolta in Jackson.

Tarantino pa se ne poigrava le s klasičnimi formami, temveč tudi s castingom. Če gre za tri zgodbe, to še ne pomeni, da nekateri igralci ne bi mogli nastopati v vseh treh

hrkati, enkrat v glavni vlogi, drugič v stranski. In na tej točki se Tarantinov film nemara najbolj približa šundu ameriških krimičev iz 30. in 40. let (kar **Pulp Fiction** v prevodu tudi pomeni) in vsej banalnosti dogodkov, ki so označevali tovrstno literaturo. John Travolta, je Vincent Vega (pravo ime Mr. Blonda iz **Reservoir dogs** je prav tako Vic Vega), mali, tipično nesposobni *hard-boiled* gangster, ki mu gre posel od rok le, če dela v paru (Samuel L. Jackson). V prvi epizodi mu zaradi overdoze skoraj umre šefovo dekle, pozneje po nesreči v avtu ustrelji črnca na zadnjem sedežu, da bi bila zadnja napaka zanj dokončno usodna. Ko namreč v stanovanju čaka Brucea Willisa, ki je ravnokar pobegnul s šefovim denarjem, gre na potrebo in pusti orožje v kuhinji in ko se vrne, je slednje v Willisovih rokah: Blam! Prav slednji incident je neposredno

scenarij in režija:

Quentin Tarantino

fotografija:

Andrzej Sekula

glasba:

Karyn Rachtman

igrajo:

John Travolta,

Samuel L. Jackson,

Uma Thurman,

Harvey Keitel,

Tim Roth,

Amanda Plummer,

Maria de Medeiros,

Ving Rhames,

Eric Stolz,

Rosanna Arquette,

Christopher Walken,

Bruce Willis

produkcija:

Miramax Films, ZDA

2^a29

povezan s še eno od sijajnih rešitev, s katero se je režiser izognil kopiranju prvenca. Res je, da ostaja par referenc (krvavi beli sedeži avtomobila, medsebojno uperjene pištole), toda uprizarjanje nasilja, ki je bilo najpogostejši očitok prvenca, v **Pulp Fiction** ni več strogo realistično, vendar tudi ironična distanca, ki v filmu dominira, za Tarantina ne bi bilo zadostno opravičilo, zato je moral v določenih primerih smrt idealizirati, bolje rečeno, vzpostavil je imaginarno smrt. Ko v nekem prizoru napadalec v napadu besa izstrelil cel saržer proti Travolti in Jacksonu, pri tem pa ju noben od petih izstrelkov ne zadane, Jackson izjavi, da gre za čudež, za božji znak in da misli biti odslej pošten državljan. Travolta gre dalje in v naslednji akciji ga Willis ubije. Smrt kot idealistična / imaginarna instanca je še bolj upodobljena v prizoru, ko Uma Thurman zaradi prevelike doze mamil Travolti pred nosom pade v komo. Ko na pomoč priskoči dealer Eric Stoltz in pove, da ji morata z injekcijo direktno v srce vbrizgati sredstvo za vzpodbujanje (adrenalin), se nikakor ne moreta zediniti, kdo bo opravil nadležno delo. Stoltz je odgovoren kot dealer, ki je prodal usodno mešanico kokaina in heroína, Travolta pa zaradi nepazljivosti. Sedaj pa najvažnejše: Uma Thurman v lastnih izbljuvkah leži na tleh, nepomična in na robu smrti. V paniki Stoltz na mestu, kjer je srce, z debelim rdečim markerjem nariše rdečo piko, da bi Travolta z iglo laže zadel pravo mesto. Rdeča pika jo torej zabeleži kot mrtvo in v trenutku, ko se igla zapiči v njeno srce, se zaradi šoka zavede in zleti pokonci, kot zombi! Tarantino kljub vsem očitkom ne potrebuje vedra krvi, da bi naredil svinjski prizor in opisani detalj je daleč najbolj nelagoden del filma, ob katerem sem (vsega vaje) skoraj zlezal pod sedež.

Tarantino ni navaden kronolog in biograf, ki bi veristično prenašal na platno neko obdobje lahkotne ameriške literature, raje ga v kratkem povzame in zastavi svojo, morda malce bolj krvavo, a zato bolj chandlerjevsko detajlno — ironično različico.

SIMON POPEK

ZARESNI REŽISER QUENTIN TARANTINO

Potem, ko nas je pred dvema leti povozil s prvcem **Reservoir dogs**, smo na njegov drugi film čakali kar dve leti. Kar? Dve leti za film danes pri povprečnem režiserju ne pomenita nič, v primeru Quentina Tarantina pa se je zdelo, da je pretekla večnost, še posebej, če vemo, da je z **Reservoir dogs** osvojil tako občinstvo kot kritiko in da je imel vseskozi v žaklju pripravljenih najmanj pet scenarijev, pripravljenih za prenos na celuloid. Lani so po njegovi predlogi sicer posneli **True romance**, kjer nas je malce razočarala rutina režiserja Tonyja Scotta, toda leto 1994 bo nedvomno pripadalo Tarantinu. Zlata palma tu niti ni faktor, pomemben je le rezultat filma **Pulp Fiction**, ki je prvi razlog. Drugi razlog je njegova desetminutna pojava v režijskem prvcu Roryja Kellyja **Sleep with me**, kjer nam kot pijani Sid v eni najlucidnejših

razprav na filmu pojasni, zakaj je **Top Gun** najboljši scenarij v zgodovini Hollywooda. Quentin Tarantinu moramo verjeti, predvsem zato, ker smo prepričani, da omenjenega filma ni gledal le enkrat. Tarantino se namreč za film ni začel zanimati pri osemnajstih, kot je to navada pri režiserjih, filmsko izobrazbo si je nabiral že veliko prej, po ameriških kablkih tipa **TNT** in še bolj v lokalni videoteki, kjer je združeval prijetno s koristnim — neprestano je lahko gledal filme in še zaslužil nekaj dolarjev na uro.

Tarantino se mi zdi najbolj iskren *auteur* sedanjosti, saj brez sramu priznava, da najbolj uživa v filmih Jeana-Pierra Melvillea, Sama Fullerja, Briana DePalme, še posebej pa so mu ljubi hong-kongški kung-fu akcionerji in eminenca John Woo, čeprav je videl kompletnega Bergmana, Tarkovskega ali Griffitha. Pildek, da je zaresni režiser, je dobil na Redfordovem ranču — Sundance institutu v Utahu in takoj zatem startal z delom na **Reservoir dogs**, ki bi ga lahko zlahka doletela usoda malega, entuziastičnega žanra, ki Cannes ne bi videl niti od daleč, če se zanj ne bi zainteresiral pravi filmski *auteur* Harvey Keitel in zagotovil budget okoli milijon \$. »Dober režiser je velik lažnivec in blefer« je izraz, ki je uveljavljen vsaj od Wellesove kariere dalje in ki velja tudi v primeru Quentina Tarantina. Ko je še iskal zaposlitev kot igralec, je bila njegova običajna zgodba, da je igral v Godardovem Kralju Davidu, »ker filma tako nihče ni videl in zato ne bo mogel preveriti, ali lažem«.

In ostala dva razloga, da gre res za leto Tarantina? Medtem sta v kino že prišla dva filma, ki ju je Quentin oscenaril — **Natural Born Killers**, ki ga je zrežiral Oliver Stone, in **The Killing Zoe**, baje prvi Tarantinov scenarij nasploh, ki se ga je lotil Roger Avary. **The Killing Zoe** so celo vrteli v Cannesu — na Marcheju, a ni bilo nič iz tega, saj v Cannesu očitno velja pravilo, da je

do najbolj vročih naslovov treba omejiti dostop na minimum. Na edino novinarsko projekcijo filma **Pulp Fiction** mi je uspelo priti zlahka, ker sem se v vrsto postavil uro in pol pred pričetkom predstave, za **The Killing Zoe** pa so organizirali celo dve projekciji, toda pazite — v dvoranci s 50 sedeži! Verjetno noben solzivec ali gasbomba ne bi mogla izgnati tistih srečnežev, ki so si pribojevali sedež (ali kvadratni meter tapisona pred platnom).

Tarantinu in njegovi ekipi je občinstvo na podelitvi Palm žvižgalo in pospremil jih je z isto kretnjo, kot Maurice Pialat leta 1987 ob zmagovalcu njegovega filma **Pod Sahanovim soncem** — pokazal jim je sredinec. Tisti, ki jim film ni bil všeč (ti so v večini), so nagrado komentirali kot posledico Eastwoodovega predsedovanja žiriji. Morda je res, toda zgodovina Cannes (vzemimo zadnjih 10 let) je nazoren pokazatelj, da so res odlični filmi zmagovali predvsem takrat, ko se je predsednik žirije (npr. režiserjev opus) v veliki meri identificiral z velikim zmagovalcem. Miloša Formana (predsednik žirije l. 1985) in Kusturičin film **Oče na službeni poti** sta povezovali predvsem praška filmska šola FAMU in sorodna filmska estetika, medtem, ko klavstrofobija prostorov in utesnjenost protagonistov filma **Barton Fink** (1991) bratov Coen označuje tričetrt filmskega opusa Romana Polanskega (**Repulsion**, **Cul-de-Sac**, **Fearless Vampire Killers**, **Rosemary's baby**, **Le Locataire**, **Frantic**). Clint sigurno ni bil marioneta v urah pred odločitvijo, saj mu Vic Vega in kompanjoni niso ravno za devetimi gorami in očitno je znal zaznati par kvalitet nagrajenega filma. Tisti, ki nimajo pojma, kaj gledajo, pišejo o Tarantinu, kot o »pesniku hemoglobina« — predalček, ki se ga režiser očitno ne bo znebil.

SIMON POPEK